

rendelkeznek minden tudomány kulcsával, s a többiekére, akik ezt nem tudták elsajátítani... Ezzel szemben az emberek az egyetemes nyelvet a tudománnyal együtt tanulnák meg, úgy, ahogy az az algebra nyelvvel történik, a jelet a tárggyal, a fogalmat a jelzett művelettel egy időben ismernek meg.” (266. o.) Egy-egy ilyen jel mögött az egész emberiség konszenzusa áll; az, hogy a politikai és morális tudományokban nehezebbnek tűnik az egységes jelrendszer bevezetése, csupán azt jelzi, hogy itt még messzebb vagyunk az egész emberi nem egyetértésétől: „egyéb tudományágakra való kiterjesztésének legvalóságosabb akadályát az a kissé megalázó tény jelenti, hogy kénytelenek lennénk beismerni, milyen kevés az olyan pontos és világos eszménk, jól meghatározott fogalmunk, melyben mindenki megegyezik”. (Uo.)

Am gondoljunk bele egy pillanatra abba a lehetőségbe, hogy morális és politikai eszméink is matematikailag-logikailag bizonyítható apodiktikus igazságokon alapulnak, miként azt Condorcet karteziánus álmodozásai sugallják! Nem lenne-e ekkor igaz a Comte kíméletlen pozitivismusának, mely szerint „*ha a fizikában és a kémiában nincs szükség gondolatszabadságra, akkor miért kellene megengednünk a morál vagy a politika területén?*”? Azaz a klasszikus liberalizmus két alapposztulátuma, jelesül a racionális bizonyíthatóság, a csak észérveket elfogadó argumentációs etikett, valamint az egyes ember igazságát akár az egész emberiség ellenében (J. S. Mill) is védő pozíció alig könnyebben egyeztethető össze, mint a multikulturalitás különbözőségének tiszteletben tartását és az emberi jogok tiszteletének egyetemességét egyszerre feltételező liberális credo. Nem nagyon vigasztaló, de ez is van olyan feloldhatatlan antinómia, mint Jean-Jacques Rousseau két ideáljának ellentéte, jelesül a magánhangzók és melódia világának érzületközösségéé, illetve a társadalmi szerződés konvencionális harmóniájáé, mely „*az emberi természet teljes átalakításán*” alapul.

Térey János

A NIBELUNG-LAKÓPARK

Hangpróbája ez a három dalbetét egy lehetséges drámai költeménynek. A mű alapjául Richard Wagner *AZ ISTENEK ALKONYA* című zenedrámájának szövegekönyve szolgál, tágabb értelemben pedig a *NIBELUNG-ÉNEK* – Wagner által is újraírt – „apokalipszisztörténete”. Siegfried, Brünnhilde, Hagen és társaik a fogyasztói társadalom színpalai között bukkannak föl újra, a mostanában rendkívül baljósan csengő globalizáció korszakában – mint a piac, a média és a kortárs kultúra dignitásai; a sors aranyfonalát szövő Nornákat egy hírtelevízió stúdiójában találjuk, a Rajna-part áldozati oltárkövei pedig rusztikus dísz tárgyak a mesterséges sziklakertben...

T. J.

Önérdék

HAGEN

Önérdék,
Szökkenhetnek fölébed,
Magunk-szerelme, irgalomtalan!
A parcellányi Állam
Kegyeit honoráljam,
Vagy szélhámozzak – ujjam-egymagam?

Önérdék,
Burkoljon gyári vérted,
S mozgásban nem torpant útszéli gát;
Ruganyos limuzinban
Megannyi extra villan:
Áramvonalas karosszériák!

Önérdék,
Van érvem is tömérdék,
Mért süttetem négy nyájas évszakod
Napjával vastagbőröm...
Sovány seft? Nem törődöm
Szennyel, hisz nem állok szegényszagot.

Önérdék,
Tenerifékre-bérlet,
Te kellő időben kellő csapás,
Ha élő konferencia-
Vonalban izzik vak vita
Bika- s medvepiacról... A csodás
Táplálkozási láncnak
Végén ászok tanyáznak,
S összművük lesz az árukapcsolás.

Önérdék,
Sikátorban szövétnek,
Közjónál káprázatosabb közöny!
Fölváltva hazard taktikát a
Stabil stratégiára,
Szeretetszolgálatba ütközöm:
Hány altruista nővér
A delejes erőtér
Határán... Ölüket megöntözöm.

Széptani alapvetés

RAJNAI LÁNYOK

Színt és színre színt! Vesztemig kitarson
Festékkészletem! Épül, omlik arcom;
Vörheny vakolat, melyet díszecset
Szemzugunkba hordott – hámlik, elpereg;
Krémek, tégelyek odázzák a véget,
Púder óv, akár cselfogásaink:
Szépészet csele, hogy topáz a smink,
Túlélni segít kencékből a készlet:
Színt és színre színt!

Persze, tisztulunk. Mintha megutálná
Bőrünk ezt a mázat: mocsok-makulákká
Válnak díszaink, és lélegezni vágy
Pőre pórus. Unlak, hájjal kent najád!
Szeplő, szinte szenny mind a tetszetős dísz.
Most vízkúra jön. Tudjuk, mit tudunk:
Téged másolunk, színtiszta kishugunk,
Képünkön patakzik gyógyító gyümölcsvíz...
Persze, tisztulunk.

Arcunkról a pír – nyakról harapásnyom –
Eltűnik hamar, ismét alabástrom
Lesz a földi felhám; csinosodni-kedv
Ébred, szomjat olt szőlő- s almanedv:
Sellők toalettje, Erda csoda-szettje,
Gél, tonik s a tej hármassága: ír
Orcáinkra, irgalmatlan bőrradírr.
Szép rejtőszinünk vajon odalett-e:
Arcunkról a pír?

A cseppfolyós alap

HAGEN

Láttam csordulni csempét,
Inogni közfalat –
Mint hintáztatta terhét
A cseppfolyós alap;
Alapszín-ikrek – okker
S azúr – cikáztak akkor,
És villámlásaikkor
A páncél fölhasadt.

Láttam, hogy bólogatnak
A katedrálisok,
Kőszent fordult nyugatnak;
Lépdelve grádicsot,
Mulattam elmeszigrán;
Villódzott tág pupillán
A táj, a csupa csillám:
Agyam vágtázni fog!

És farsang foszforeszkál
És szilveszterre vall
Az alkonyzóna-fertály;
Hóförgeteg takar,
És cigaretta görbül;
Kirekesztve, ki kóbor
A karneváli körből...
Bengáli tűz, pazar!

Mért hat tisztátalannak
Az egy-rend-öltözék?
Bolyhok, szöszök tapadnak
Zakómra; görbekép,
Késpenge tükre: nézem,
Mint lepi el egészen
Sok hullafolt a képem.
Elég volt, Földön-Ég!

Szemléltem: szétzilálja
A gyermek-agyvelőt
Kontárok kémiaja,
S hogy csúcsra ránt előbb;
Tespedt tudatalattit
Átrétegez, de balhit:
Nem szül rémet, olyasmit,
Mi nem volt azelőtt.

Ó, hallucinogének
Hízlalta forgatag!
Kémcsó koholta lényeg,
Savaktól gyors agyak!
Nem, mégse vagy te legszebb
Neme a fékevesztett,
Önkéntes örületnek...
Új korsóm hol marad?